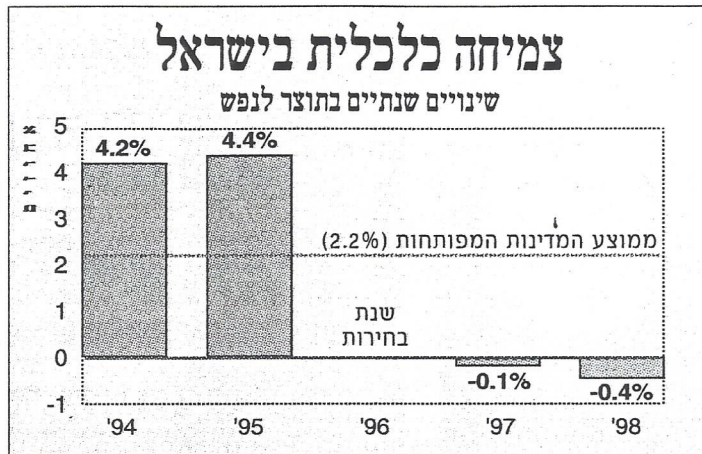

צמיחה חופשית או צניחה חופשית

הצמיחה של כלכלת ישראל – מדינה מפותחת – היתה נמוכה ב-98' מזו של מדינות מתפתחות

מאת דן בדרוד

נאזמו לפני הכנסת ביום הצגת ממשלתו החדשה, ב-18 ביוני '96, הכריז בנימין נתניהו: "כראש ממשלה, אני רואה את הטיפול בבעיות הכלכליות כמשימה מרכזית. אנחנו נראג למדיניות של יציבות במשק ונראג למדיניות של צמיחה אמיתית". נתניהו ידע מה שכל סטודנט לכלכלה יודע: משק ללא צמיחה סופו לקרוס – עם כל ההשלכות החברתיות הכרוכות בכך.

ואכן, צמיחה כלכלית היא שאיפשרה לישראל להפוך ממדינה שרבים מתושביה חיים במעברות ומונהגת בה מדיניות צנע, לסיפור הצלחה. הדבר נעשה בתנאים הקשים ביותר, תחת איום ביטחוני נימתמיד וקליטת המוני עולים מקצוות תבל.

הנתון החשוב ביותר במדידת הצמיחה הכלכלית של מדינה הוא קצב הגידול של סך התוצר של המשק – בניכוי קצב האינפלציה וקצב גידול האוכלוסייה. ניכויים אלה נותנים את השינוי האמיתי במה שמייצר האדם הממוצע במשק, כלומר, את קצב הצמיחה של התוצר הריאלי לנפש.

בחמש השנים האחרונות צמחו המדינות ששייכות למערון המדינות המפותחות, שרק באחרונה הצטרפה אליו ישראל, בקצב ממוצע של 2.2% בשנה (מנתוני קרן המטבע הבינלאומית). בקצב כזה ההכנסה הממוצעת של כל אזרח מכפילה את עצמה כל 32 שנה. ומה ביש ראל? את חמש השנים האחרונות אפשר לחלק לשלוש תקופות:

- השנתיים שלפני הבחירות: 1994-1995-1
- שנת הבחירות: 1996

ביולי '98 שהוא "חושב שבהחלט אנחנו על המסלול בדרך להצלחה". לא ברור איד הוא הגיע למסקנה זו, אך ודאי לא מנתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה. אלה מראים על קריסה כללית של המשק הישראלי.

ב-1998 קצב הקריסה רק גבר. אבל לאון אמר בינואר השנה: "צריך לזכור שהיה לנו פה נס כלכלי בשנתיים האחרונות, שאנחנו קצת מפספסים אותו. לא מודעים פה למה שקורה בכלכלות העור למ, למה שהיינו יכולים לעבור אם לא היינו מבצעים את הפעולות האלה". האר מנס אנו חיים ב"אי של יציבות"? מה באמת קרה בעולם בשנה שעברה?

ב-98' התוצר לנפש במדינות המפותחות צמח בקצב ממוצע של כ-1.4%, בעוד שהתוצר לנפש במדינות המתפתחות, העניות מאתנו, צמח ב-1.1%. המשק הישראלי, לעומת זאת, צנח בקצב של -0.4%.

ר"ד בדרוד הוא מרצה בבית הספר לכלכלה באוניברסיטת תל אביב

● והשנתיים שלאחר הבחירות: 1997-1998-1

בשנתיים שלפני בחירת נתניהו, המשק הישראלי צמח בקצב של יותר מ-4% בשנה, פי שניים מהמקובל בעולם. זהו קצב שאם מתמידים בו, מכפילים את ההכנסה הממוצעת בתוך 18 שנה בלבד – פחות מדור אחר.

במאי '96 נבחר נתניהו לראש ממשלה. בשנה הראשונה לשלטונו, שהתחילה יותר מ-7 חודשים לאחר שנבחר והסתיימה כ-19 חודשים לאחר הבחירות, נתניהו אכן עמד בדברו והשפיע על קצב הצמיחה במשק. אך לא לכיוון הרצוי – קצב הגידול בתוצר ירד.

והוא לא רק ירד לקצב הגידול שבמדינות המפותחות האחרות, אלא עבר לגמרי את הקו האדום והפך להיות שלילי. ב-97' נסוגה ישראל לאחור ורשמה צמיחה שלילית של -0.1%. ומה נמסר ממשרד ראש הממשלה על המהפך במשק? משה לאון, מנכ"ל המשרד, אמר